

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 stycznia 2016 roku

Sąd Rejonowy w Gdyni I Wydział Cywilny sekcja do spraw rozpoznawanych w postępowaniu uproszczonym
w składzie:

Przewodniczący:	SSR Justyna Supińska
Protokolant:	sekr. sąd. Magdalena Czapiewska

po rozpoznaniu w dniu 12 stycznia 2016 roku w Gdyni

na rozprawie

sprawy z powództwa **J. W.**

przeciwko **A. Towarzystwo (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.**

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego A. Towarzystwo (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki J. W. kwotę 2 331,04 złotych (dwa tysiące trzysta trzydzieści jeden złotych cztery grosze) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi za okres od dnia 20 kwietnia 2015 roku do dnia zapłaty;

II. w pozostałym zakresie oddala powództwo;

III. zasądza od pozwanego A. Towarzystwo (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki J. W. kwotę 717 złotych (siedemset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 600 złotych (sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 24 sierpnia 2015 roku powódka J. W. domagała się zasądzenia od pozwanego A. Towarzystwo (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwoty 2 331,04 złotych wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi za okres od dnia 20 maja 2013 roku do dnia zapłaty, a także kosztów postępowania.

W uzasadnieniu powódka wskazała, że w dniu 30 lipca 2008 roku zawarła z pozwanym umowę ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym M. P. A., do której to umowy znajdują zastosowanie także postanowienia ogólnych warunków ubezpieczenia numer (...)OWU- (...) oraz załącznik numer IFU-ZAL-0208-2. W czasie trwania umowy powódka J. W. wpłaciła pozwanemu łącznie kwotę 9 900 złotych. W związku z nieopłaceniem składki przez powódkę, umowa w 2013 roku wygasła, zaś pozwany zwrócił powódce kwotę wpłaconych składek pomniejszoną o kwotę 2 331,04 złotych tytułem pobranej przez pozwanego opłaty likwidacyjnej. Powódka wskazała również, iż postanowienia ogólnych warunków ubezpieczenia oraz załącznika dotyczące opłaty likwidacyjnej, stosowane przez pozwanego, zostały uznane za niedozwolone postanowienia umowne i wpisane do rejestru klauzul abuzywnych w 2011 roku pod numerem (...).

W odpowiedzi na pozew pozwany A. Towarzystwo (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. domagał się oddalenia powództwa, kwestionując w całości roszczenie powódki i wskazując, iż wpisanie postanowienia umownego do rejestru klauzul abuzywnych ma skutek wyłącznie na przyszłość, zaś powódka nie wykazała istnienia przesłanek wynikających z art. 385¹ § 1 k. c., zaś kwota pobrana przez pozwanego nie może być uznana za rażąco wygórowaną, gdyż pokrywa ona jedynie część poniesionych przez niego kosztów obejmujących tzw. koszty operacyjne, tj. koszt wystawienia polisy (260 złotych) i koszt rozwiązania umowy (280 złotych), a także koszty akwizycji tj. koszty wypłacone pośrednikowi (3 420 złotych).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Na podstawie wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym z dnia 30 lipca 2008 roku J. W. zawarła z A. Towarzystwo (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W. umowę ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym M. P. A. 2008, do której to umowy znajdują zastosowanie także postanowienia ogólnych warunków ubezpieczenia numer (...)OWU- (...) oraz załącznik numer IFU-ZAL-0208-2.

Zgodnie z treścią § 18 ust. 6 ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym – (...) P. A. 2008 (regulamin funduszy, regulamin portfela aktywnej alokacji) opłata likwidacyjna jest ustalana procentowo i pobierana z subkonta składek regularnych poprzez umorzenie jednostek uczestnictwa, przed całkowitą wypłatą, w razie wygaśnięcia umowy ubezpieczenia w sytuacjach wskazanych w § 12 ust. 2, § 25 ust. 2 pkt 2, 3 i 5 oraz od tej części częściowej wypłaty z subkonta składek regularnych, która powoduje, że wartość subkonta składek regularnych staje się niższa od kwoty odpowiadającej statusowi polisy opłaconej. Jednostki uczestnictwa umarzone są w proporcjach odpowiadających udziałowi poszczególnych funduszy: w wartości częściowej wypłaty – w razie częściowej wypłaty, w wartości rachunku ubezpieczającego – w razie całkowitej wypłaty albo wygaśnięcia umowy ubezpieczenia w sytuacjach wskazanych w § 12 ust. 2, § 25 ust. 2 pkt 2, 3 i 5.

Zgodnie zaś z punktem 15 załącznika do ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym o oznaczeniu (...), opłata likwidacyjna pobierana jest w wysokości wskazanej w poniższej tabeli:

Rok polisowy, w którym jest pobierana opłata likwidacyjna od środków wypłacanych z subkonta składek regularnych	Wysokość opłaty likwidacyjnej stanowiąca procent środków wypłacanych z subkonta składek regularnych
1	99%
2	99%
3	80%
4	70%
5	60%
6	50%
7	40%

8	30%
9	20%
10	10%

niesporne, a nadto: wniosek – k. 34-37 akt, potwierdzenie zawarcia umowy – k. 43 akt, ogólne warunki ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym – (...) P. A. 2008 (regulamin funduszy, regulamin portfela aktywnej alokacji, (...)OWU- (...)) – k. 21-31 akt, załącznik do ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym o oznaczeniu (...) – k. 32-33 akt

W czasie trwania umowy J. W. uiszczala na wskazany rachunek comiesięcznie kwotę po 300 złotych; łącznie wysokość uiszczonych przez nią kwot wynosiła 9 900 złotych.

W związku z nieopłaceniem składki przez J. W., umowa w 2013 roku wygasła, zaś A. Towarzystwo (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. zwrócił w dniu 20 maja 2013 roku J. W. kwotę 7 568,96 złotych, tj. kwotę wpłaconych składek pomniejszoną o kwotę 2 331,04 złotych tytułem pobranej przez niego opłaty likwidacyjnej,

niesporne, a nadto: historia operacji – k. 38-41 akt, potwierdzenie otrzymania przelewu – k. 49 akt

Wyrokiem z dnia 26 czerwca 2012 roku wydanym w sprawie o sygn. akt VI ACa 87/12 Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 07 października 2011 roku wydanego w sprawie o sygn. akt XVII Amc 1704/09, w którym uznano za niedozwolone i zakazano wykorzystywania przez A. Towarzystwo (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w W. w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umowy o nazwie „Załącznik do ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym” dotyczących opłaty likwidacyjnej o treści wskazanej w tabeli poniższej:

Rok polisowy, w którym jest pobierana opłata likwidacyjna od środków wypłacanych z subkonta składek regularnych	Wysokość opłaty likwidacyjnej stanowiąca procent środków wypłacanych z subkonta składek regularnych
1	99%
2	99%
3	80%
4	70%
5	60%
6	50%

7	40%
8	30%
9	20%
10	10%

Powyższe postanowienie wzorca umowy zostało wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych pod numerem (...) w dniu 16 października 2013 roku.

niesporne

Pismem z dnia 05 kwietnia 2015 roku J. W. wezwała A. Towarzystwo (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w W. do zwrotu pobranej opłaty likwidacyjnej w kwocie 2 331,04 złotych, w terminie 14 dni.

niesporne, a nadto: przedsądowe wezwanie do zapłaty – k. 47-48 akt

Sąd zważył, co następuje:

Stan faktyczny będący podstawą rozstrzygnięcia niniejszej sprawy Sąd ustalił na podstawie całego zebranego w sprawie materiału dowodowego w postaci dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, które Sąd uznał za w pełni wiarygodne i nie budzące wątpliwości co do ich autentyczności, tym bardziej, że nie były one kwestionowane przez żadną ze stron postępowania.

Postanowieniem z dnia 12 stycznia 2016 roku wydanym na rozprawie Sąd oddalił wniosek powódki J. W. o zobowiązanie pozwanego do wskazania wartości jednostek uczestnictwa oraz stanu subkonta składek regularnych i stanu subkonta składek dodatkowych, albowiem okoliczności dotyczące zgromadzonego przez powódkę kapitału i wysokości przekazanych pozwanemu środków pieniężnych nie były sporne.

Okoliczności faktyczne niniejszej sprawy były w przeważającej mierze również bezsporne. Nie budziło wątpliwości Sądu, iż strony były związane umową ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym M. P. A. 2008, do której to umowy znajdują zastosowanie także postanowienia ogólnych warunków ubezpieczenia numer (...)OWU- (...) oraz załącznik numer IFU-ZAL-0208-2, nie było też sporne, że pozwany pobrał od powódki J. W. opłatę likwidacyjną w wysokości wskazanej przez powódkę w pismach procesowych.

Spór w niniejszej sprawie dotyczył kwestii zasadności obciążenia powódki J. W. opłatą likwidacyjną oraz ustalenia, czy postanowienie umowy przewidujące takie świadczenie uznać należy za niedozwolone postanowienie umowne, które kształtuje prawa i obowiązki powódki będącej konsumentem w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jej interesy i czy znajdzie w tej sprawie zastosowanie wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 07 października 2011 roku w sprawie o sygn. akt XVII Amc 1704/09.

Zgodnie z treścią wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 07 października 2011 roku w sprawie o sygn. akt XVII Amc 1704/09 (apelacja od tego wyroku została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 26 czerwca 2012 roku w sprawie o sygn. akt VI ACa 87/12), Sąd ten uznał za niedozwolone i zakazał wykorzystywania przez A. Towarzystwo (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w W. w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umowy o nazwie „Załącznik do ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym” dotyczących opłaty likwidacyjnej o treści wskazanej w tabeli poniżej:

Rok polisowy, w którym jest pobierana opłata likwidacyjna od środków wypłacanych z subkonta składek regularnych	Wysokość opłaty likwidacyjnej stanowiąca procent środków wypłacanych z subkonta składek regularnych
1	99%
2	99%
3	80%
4	70%
5	60%
6	50%
7	40%
8	30%
9	20%
10	10%

Powyższe postanowienie wzorca umowy zostało wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych pod numerem (...) w dniu 16 października 2013 roku.

Zgodnie z treścią art. 479⁴³ k.p.c. wyrok prawomocny ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Mamy tu zatem do czynienia z tzw. prawomocnością rozszerzoną, która odnosi się do osób trzecich – wyrok wywołuje skutki prawne dla tych osób od chwili wpisania postanowienia wzorca uznanego za niedozwolony do rejestru klauzul abuzywnych; natomiast dla stron danego procesu przed Sądem Okręgowym w Warszawie – Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów wyrok taki wywołuje skutki z chwilą jego uprawomocnienia się.

Celem takiego uregulowania jest usunięcie postanowień wzorca uznanych za niedozwolone z obrotu ze skutkiem dla stron procesu i osób trzecich, a więc zapewnienie, by takie postanowienie umowy, które zostało uznane za nieuczciwe, zostało wyeliminowane z obrotu, czyli by nie wiązało konsumentów, którzy byli stronami tych postanowień, jak i przyszłych, którzy mogą zawrzeć umowę z tym wzorcem. Takie postanowienia są zatem nieskuteczne (nieważne) we wszystkich stosunkach, w których zostały one wykorzystane.

Uznanie przez sąd ochrony konkurencji i konsumentów określonych postanowień wzorca umowy za niedozwolone nie zmienia co prawda sytuacji materialnoprawnej, ale wpływa na sytuację procesową stron procesu dotyczącego incydentalnej kontroli wzorca, która ma miejsce w niniejszej sprawie.

Sąd bowiem w tym procesie nie może już oceniać określonych postanowień pochodzących z niedozwolonych postanowień wzorca umowy, czy są niedozwolone, czyli spełniają przesłanki określone w art. 385¹ k.c., gdyż o tym już ostatecznie przesądził w prawomocnym wyroku sąd ochrony konkurencji i konsumentów. Zatem wyrok tego sądu (sąd ochrony konkurencji i konsumentów) uznający określone postanowienia wzorca umowy za niedozwolone posiada znaczenie prejudycjalne – stwarza stan prawny nie podlegający kwestionowaniu w toku innego procesu. To oznacza, że w przypadku istnienia prawomocnego wyroku uznającego określone postanowienie wzorca umowy za niedozwolone, Sąd w procesie dotyczącym incydentalnej kontroli wzorca umowy, toczącym się pomiędzy przedsiębiorcą (i jednocześnie pozwanym w procesie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone – tu: A. Towarzystwo (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.) i jego konsumentem (tu: J. W.), a którego przedmiotem jest umowa konsumencka zawarta na podstawie niedozwolonych postanowień wzorca umowy, co do których sąd ochrony konkurencji i konsumentów deklaratoryjnie potwierdził ten niedozwolony charakter (spełnienie przesłanek określonych w art. 385¹ k.c.), nie będzie już oceniał niedozwolonego charakteru postanowień tej umowy. Wynika to z tego, że konsumenci tego przedsiębiorcy, wobec którego zapadł prawomocny wyrok uznający postanowienia wzorca umowy za niedozwolone, są właśnie tymi „osobami trzecimi”, o których mowa w art. 479⁴³ k.p.c. w zw. z art. 365 k.p.c., czyli osobami objętymi rozszerzoną mocą wiążącą prawomocnego wyroku uznającego postanowienia wzorca umowy za niedozwolone przyszłość (tak: M. Rejdak, Postępowanie w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, Komentarz do art. 479⁴³ k.p.c., Legalis). Z tej przyczyny w procesie dotyczącym incydentalnej kontroli wzorca umowy, sąd nie może odmiennie pod względem prawnym ocenić tych postanowień wzorca umowy, które zostały przez sąd ochrony konkurencji i konsumentów uznane za niedozwolone. W takiej sytuacji podczas incydentalnej kontroli wzorca umowy, Sąd od razu wobec postanowień, których niedozwolony charakter potwierdzony został wyrokiem sądu ochrony konkurencji i konsumentów (a które inkorporowano do konkretnego stosunku umownego) może zastosować sankcję w postaci ich bezskuteczności (art. 385¹ k.c.). Nie ma przy tym znaczenia, kiedy umowa z określonym konsumentem (i jednocześnie stroną procesu dotyczącego incydentalnej kontroli wzorca umowy) została zawarta – czy przed wydaniem i uprawomocnieniem się wyroku uznającego postanowienia wzorca umowy za niedozwolone, czy już po tej chwili. Jest tak dlatego, że postanowienia wzorca umowy są niedozwolone już w momencie wprowadzenia wzorca umowy do obrotu, zaś rozstrzygnięcie sądu w sprawach o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone, w odniesieniu do elementu potwierdzającego niedozwolony charakter, obowiązuje wstecz. Natomiast zakaz wykorzystywania niedozwolonych postanowień wzorca umowy obowiązuje od chwili uprawomocnienia się wyroku uznającego postanowienie wzorca umowy za niedozwolone i zakazującego ich wykorzystywania, czyli wywołuje także skutek na przyszłość (tak: M. Rejdak, Postępowanie w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, Komentarz do art. 479⁴³ k.p.c., Legalis).

A zatem przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, nie było wątpliwości, iż Sąd rozpoznający niniejszą sprawę jest związany wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 07 października 2011 roku w sprawie o sygn. akt XVII Amc 1704/09 w zakresie uznania za niedozwolone postanowień wzorca umowy dotyczących opłaty likwidacyjnej i jej wysokości, o identycznej treści jak w postanowieniu umowy zawartej z powódką J. W. i z uwagi na prejudycjalny charakter tego orzeczenia, Sąd nie był uprawniony do badania istnienia i oceny przesłanek określonych w art. 385¹ k.c. w odniesieniu do tego postanowienia umowy, a zatem mógł od razu wobec postanowień, których niedozwolony charakter potwierdzony został wyrokiem sądu ochrony konkurencji i konsumentów, zastosować sankcję w postaci ich bezskuteczności (art. 385¹ k.c.).

Uznanie postanowienia będącego przedmiotem rozważań za klauzulę abuzywną powoduje, iż jest ono bezskuteczne wobec powódki, a pozwany nie ma uprawnień do pobierania na jego podstawie jakichkolwiek należności. Wobec powyższego, wszelkie pobrane z tego tytułu kwoty należało uznać za bezpodstawnie uzyskane korzyści majątkowe, które podlegają zwrotowi powodowi jako świadczenie nienależne (art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c.).

Mając na względzie powyższe Sąd w punkcie I wyroku, na podstawie art. art. 479⁴³ k.p.c. w zw. art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c. w zw. z art. 481 k.c. zasądził od pozwanego A. Towarzystwo (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w W. na

rzecz powódki J. W. kwotę 2 331,04 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi za okres od dnia 20 kwietnia 2015 roku do dnia zapłaty, w pozostałej zaś części powództwo oddalił (w odniesieniu do żądania odsetek za okres od dnia 20 maja 2013 roku do dnia 19 kwietnia 2015 roku, punkt II wyroku). Wskazać bowiem należy, że przepisy regulujące instytucję bezpodstawnego wzbogacenia, a więc i nienależnego świadczenia, nie określają terminu, w jakim ma nastąpić wykonanie obowiązku zwrotu nienależnego świadczenia, nie można też wyznaczyć tego terminu odwołując się do natury zobowiązania, z którego świadczenie wynika (tak również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 marca 2001 roku (sygn. akt V CKN 769/00, OSNC 2001, nr 11, poz. 166). W tym stanie rzeczy za uzasadniony należy uznać pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 1976 roku (sygn. akt III CRN 289/76, nie publikowane) oraz w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 06 marca 1991 roku (sygn. akt III CZP 2/91, OSNCP 1991, nr 7, poz. 93), że zobowiązanie do zwrotu nienależnego świadczenia ma charakter bezterminowy. Oznacza to, że termin spełnienia takiego świadczenia musi być wyznaczony zgodnie z treścią art. 455 k.c., a więc niezwłocznie po wezwaniu skierowanym przez zubożonego. Skoro zatem powódka skierowała do pozwanego wezwanie do zwrotu nienależnie pobranej opłaty likwidacyjnej w dniu 05 kwietnia 2015 roku wyznaczając termin 14 dni na spełnienie świadczenia, zasadnym było domaganie się przez nią odsetek dopiero od dnia następnego po upływie wyznaczonego terminu spełnienia świadczenia, tj. od dnia 20 kwietnia 2015 roku.

Na marginesie tylko wskazać należy, iż wprawdzie Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 marca 2001 roku (sygn. akt V CKN 769/00, OSNC 2001, nr 11, poz. 166) wskazał, iż roszczenie z tytułu nienależnego świadczenia, mającego taki charakter już w chwili spełnienia, staje się wymagalne od tej chwili, niemniej jednak określenie wymagalności ma znaczenie dla określenia początku biegu terminu przedawnienia, a nie terminu spełnienia świadczenia i naliczania odsetek.

O kosztach procesu w punkcie III sentencji wyroku Sąd rozstrzygnął zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, uznając, iż powódka uległa w nieznacznej części swojego żądania (jedynie w zakresie części odsetek) i na podstawie art. 98 k.p.c. i art. 108 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 3 w zw. z § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 roku, poz. 461) obciążył tymi kosztami pozwanego, uznając, iż stronie powodowej reprezentowanej w niniejszej sprawie przez pełnomocnika w osobie adwokata należy się kwota 717 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, na co składa się: kwota 600 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, kwota 100 złotych tytułem zwrotu opłaty sądowej oraz kwota 17 złotych tytułem zwrotu uiszczonej opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.